

FLORIAN ILLIES

1913

ŠIMTMEČIO
VASARA

Sofoklis

FLORIAN ILLIES

1913

ŠIMTMEČIO VASARA

Iš vokiečių kalbos vertė
Kristina Sprindžiūnaitė

Sofoklis

Vilnius, 2014

SAUSIS

Tą mėnesį vaikščiodami Šënbruno rūmų parke susitinka Hitleris ir Stalinas, Thomas Mannas vos neišsiduoda, koks esąs, o Franzas Kafka vos neišsikrausto iš proto dėl meilės. Prie Sigmundo Freudo ant kušetės prisimeilina katė. Labai šalta, sniegas gurgžda po kojomis. Visiškai nuskurdusi ir įsimylėjusi Gottfriedą Benną Else Lasker-Schüler gauna nuo Franzo Marco atviruką su arkliais, o Gabrielę Münter išvadina „visišku nuliu“. Ernstas Ludwigas Kirchneris Potsdamo aikštėje piešia kokotes. Atliekama pirmoji mirties kilpa ore. Tačiau niekas negelbės. Oswaldas Spengleris jau rašo *Vakarų saulėlydį*.

Pirmoji 1913-ųjų metų akimirka. Tamsią naktį perskrodžia šūvis. Spragtelėjimas, pirštai ant gaiduko įsitempia, tada nuaidi antras duslus šūvis. Atskubėjusi policija šaulį iškart suima. Jis vardu Louisas Armstrongas.

Dvylikametis vogtu revolveriu Naujajame Orleane norėjo pasveikinti Naujuosius metus. Policija uždarė jį į kamerą ir jau ankstyvą sausio 1-osios rytą išsiuntė į juodaodžių benamių berniukų prieglaudą. Ten jis taip siautėja, kad pataisos namų direktorius Peteris Davisas, nebeišmanydamas, ko griebtis, ilgai negalvojęs įbruka berniukui į rankas trimištą (nors iš tiesų nori skelti antausį). Čia Louisas Armstrongas staiga nuščiūva, beveik švelniai paima instrumentą, jo pirštai, vos praėjusią naktį nervingai žaidę su revolverio gaiduku, vėl pajunta šaltą metalą, tačiau vietoj šūvio jis dar direktoriaus kambaryje iš trimištą paleidžia pirmuosius šiltus, pašėlusius garsus.

„Ką tik nuaidėjo vidurnakčio šūvis. Rėkauja gatvėje ir ant tilto. Skamba varpai ir muša laikrodžiai.“ Iš Prahos praneša dr. Franzas Kafka, bendrovės, draudžiančios darbininkus nuo nelaimingų atsitikimų darbo vietoje, tarnautojas Bohemijos karalystėje. Jo publika sėdi tolimame Berlyne, Imanuelkirchštrasės 29 namo vidurinio aukšto bute, tai tik vienas žmogus, bet jis rašančiajam – visas pasaulis: Felice Bauer, dvidešimt penkerių, šiek tiek blondinė, šiek tiek prakauli, šiek tiek ilgšė, Carlo Lindströmo akcinės bendrovės stenografuotoja ir

mašininkė. Rūgų jūtį, lietui pilant kaip iš kibiro, jiedu tespėjo susipažinti, ji buvo sušlapusi kojas, o jį baimė kurstė tučtuojau sprukti, kiek kojos neša. Bet nuo to laiko juodu naktimis, kai namiškiai miega, rašo vienas kitam didžiai temperuotus, užburiančius, keistus, nerimastingus laiškus. O popietėmis dažniausiai parašo dar po vieną. Kai sykių porą dienų iš Felicės nieko nebuvo girdėti, jis, prabudęs iš neramių sapnų, apimtas nevilties pradėjo rašyti *Metamorfozę*. Buvo pasakojęs jai tą istoriją, prieš pat Kalėdas užbaigė (dabar istorija gulėjo jo sekretėre, šildoma dviejų Felicės nuotraukų, kurias ji pati jam buvo atsiuntusi). Bet tai, kad jos tolimas mylimasis Franzas labai greitai pats gali virsti baisia mįsle, ji suprato tik iš šio naujamečio laiško. Kažin, ar ji, lyg šiaip sau paklausė jį, trenktų jam stipriai skėčiu, jeigu jis tiesiog liktų gulėti lovoje, o jie būtų sutarę susitikti Frankfurte prie Maino ir po parodos eiti į teatrą; va kokių klausimų pradeda Kafka – triguba tariamąja nuosaka. O paskui, regis, visai nekaltai prisiekinėja ją mylįs, svajoja apie tai, kad Felicės ir jo rankos bus neišardomai sujungtos. Ir vėl dėsto toliau, ką pradėjęs: „Vis dėlto įmanoma, kad sykių šitaip sujungtą porą ves ant ešafoto.“ Išties viliojanti perspektyva laiške merginai. Dar nė nepasibučiuota, o vyriškis jau fantazuoja, kaip abudu lips ant ešafoto.

Regis, Kafka pats nusigando dėl to, kas jam prasiveržė: „Betgi kiek visko man ateina į galvą?“ – rašo jis. Paaiškinimas paprastas: „Tai dėl to, kad Naujieji metai – trylikti.“ Tad štai kaip prasideda 1913-ieji pasaulinėje literatūroje: smurto fantazija.

Skelbimas apie dingusius asmenis. Nerasta Leonardo „Mona Liza“. 1911-aisiais ji buvo pavogta iš Luvro, iki šiol

1913

-ieji buvo ypatingi metai, kai bet kas atrodė įmanoma. Tai literatūros, dailės, muzikos pakilimo laikotarpis, kultūros aukso amžius. Visoje Europoje galėjai sutikti daugybę menininkų, kurių kūryba nulėmė mūsų pasaulio vaizdą. Jie mėgavosi gyvenimu, gėrė, rašė, tapė, kūrė, puldavo vienas kitam į glėbį ir čia pat vienas kitą atstumdavo. Aukštino patys save ir patys save prakeikdavo...

Šią knygą galima skaityti kaip to laiko menininkų gyvenimo apžvalgą, tačiau kartu ji atskleidžia daug asmeninio gyvenimo detalių, gandų, net anekdotų. Lengvas ir žaismingas pasakojimas įtraukia skaitytoją, intriguoja sekti autoriaus mintį, susieti daugybę faktų ir sužinoti netikėtą požiūrį.

Knygos autorius Florianas Illiesas (g. 1971) studijavo istoriją Bonos ir Oksfordo universitetuose, dirbo didelių Vokietijos laikraščių redaktoriumi ir žurnalistu, nuo 2008 metų vadovauja laikraščio „Zeit“ meno ir literatūros skyriui. Keturios ankstesnės jo knygos yra tarptautiniai bestseleriai, parduodami milijoniniais tiražais.

www.sofoklis.lt

9 786094 441295